

O rodinném hororu, jehož dobrý konec má v rukou Bůh
text: Ř 8,28-31 j+s 10. 1. 2016
čtení: Gn 37,23-28.31-35
písně: 214 Svítá 239 690 410 204

Gn 37,23-28.31-35 Jakmile Josef přišel k bratrům, strhli z něho suknici, tu suknici pestře tkanou, kterou měl na sobě. ²⁴ Vzali ho a hodili do cisterny. Cisterna byla prázdná, bez vody. ²⁵ Pak se posadili, aby jedli chléb. Tu se rozhlédli a spatřili, jak od Gileádu přichází karavana Izmaelců; jejich velbloudi nesli ladanum, mastix a masti. Táhl s tím dolů do Egypta. ²⁶ Juda řekl bratrům: "Čeho tím dosáhneme, když svého bratra zabijeme a jeho krev zatajíme?" ²⁷ Pojdte, prodejme ho Izmaelcům, ale sami na něho nesahejme; vždyť je to náš rodný bratr." Bratři ho uposlechli. ²⁸ Když midjánští obchodníci jeli kolem, vytáhli Josefa z cisterny a prodali ho Izmaelcům za dvacet šekelů stříbra. Ti přivedli Josefa do Egypta.

³¹ Tu vzali bratři Josefovu suknici, porazili kozla a suknici namočili v krvi. ³² Tu pestře tkanou suknici pak dali donést otci se vzkazem: "Tohle jsme našli. Pozorně si to prosím prohlédni: Je to suknice tvého syna, nebo není?" ³³ Když si ji prohlédl, zvolal: "Suknice mého syna! Sežrala ho divá zvěř! Rozsápán, rozsápán je Josef!" ³⁴ I roztrhl Jákob svůj šat, přes bedra přehodil žíněné roucho a truchlil pro syna mnoho dní. ³⁵ Přišli všichni jeho synové a všechny jeho dcery, aby ho potěšili, ale on se potěšit nedal. Naříkal: "Ve smutku sestoupím za synem do podsvětí." Tak oplakával otec Josefa.

Ř 8,28-31 Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí. ²⁹ Které předem vyhlédl, ty také předem určil, aby přijali podobu jeho Syna, tak aby byl prvorozený mezi mnoha bratřími; ³⁰ které předem určil, ty také povolal; které povolal, ty také ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy. ³¹ Co k tomu dodat? Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?

Přišli všichni Jákobovi synové, aby ho utěšovali, on se však utěšit nedal: "Sestoupím za svým synem do podsvětí," naříkal. Najdou se v životě člověka takové bezútěšné chvíle, z nichž jako by nebylo úniku a nevíte, jak to přišlo a hlavně proč.

Celé to přitom začalo požehnáním: o to přece šlo: Bůh slíbil Abrahamovi nadějnou budoucnost a Abraham se za ní odvážně a věrně vydal. Jeho syn Izák k tomu přidal příběh životní trpělivosti a Izákův syn Jákob o Boží požehnání stál tak moc, až se nezdráhal se ho zmocnit podvodem a lstí. Jenže Boží požehnání se nechová jako džin z láhve nebo stoleček, co se na povel prostírá. K požehnání vede někdy dost úzká a trnitá cesta, kterou nelze projít bez úhony.

Ovšem jsou chvíle, kdy člověk neví, jak dál, a to se teď Jákobovi stalo. Synové mu přinesli zkrvavené šaty svého bratra Josefa, víc že z něj v poušti nezbylo. To asi dravá zvěř.

Zrovna do Josefa Jákob vkládal takové naděje. Kdyby si teď vzal do ruky rodinné album a listoval starými snímky, mohl by vzpomínat, co kdy jak bylo a jak nám bylo dobře, než přišel tady ten absurdní zvrat.

Pojďme mu přes rameno do toho rodinného alba nakouknout. Na prvním obrázku utíká z domu před bráchou a jeho nenávistí; na to Jákob nevzpomíná rád, jak tehdy podvedl nevidomého tátu. S bráchou už jsme to urovnali, ale strach jsem z něj měl hrozný (strach má ovšem velké oči a člověk někdy panikaří už jen z toho, že si neumí představit, co a jak bude, a tak se předem preventivně bojí a pohrává si s nenávistí).

Svatba a manželka Lea. Nikdy ji Jákob neměl rád, podstrčili mu ji místo milované Ráchel. Tak si je vzal obě, to se tehdy podle zákona smělo. Ale ty dvě na sebe žárily a každá mu přivedla ještě svou služku – takový malý harém mu uspořádaly (hledáte-li v Bibli, co se tam říká o manželství, příběhy praotců vám asi nebudou dobrým rádcem).

A tady už jsou fotky Jákobových dětí. Nejprve Ruben, ten by měl jako prvorozený převzít štafetu a vést celý rod cestou víry, nést po otci Boží požehnání dalším generacím. Ale má to háček. Vlastně dva. Mezi několika Jákobovými ženami (což zákon připouštěl) byla i jedna, s níž Ruben spal – to už podle zákona čisté samozřejmě není a Jákoba to nepochybně

štve: tomuhle že bych měl předat starost o tradici a o naději?

A ještě druhý háček tu je, který mluví proti prvorozenému Rubenovi: Jákob dával přednost Josefovi, synovi té ze svých partnerek, kterou miloval, a Ruben mu v tom svým prvorozenstvím leda překážel. (Ráchel po Josefovi porodila ještě Benjamína, a při porodu zemřela).

A další obrázky: kromě synů má Jákob i dcery, třeba tady tu, Dínu. S tou zase spal – prý nikoli bez násilí – jakýsi Šekem, syn místního knížete. Zamiloval se do ní a moc ji chtěl za ženu a jeho otec, kníže, to šel s Jákobem dojednat a nabídl Jákobovi a jeho rodu celou svou zemi, ať tu žijí a obchodují a ať jsou tu doma. Jákob na to neříkal nic, vyřizovali to jeho synové a ti zamilovanému žadateli o ruku a jeho otci odpověděli: "Zajisté, souhlasíme, ale jen za předpokladu, že se dáte na naši víru, jinak bychom i s Dínou museli v pokoji odejít pryč." Což ženich i jeho otec přijali a přizvali k tomu i ostatní místní muže: "Pojďte, přidejme se k jejich víře, vždyť s námi jednají tak pokojně."

Vypadá to jako hezká misie, jenže další obrázek prozradí, že to byla lest: všechny ty muže, kteří se k nim chtěli přidat, vzápětí Jákobovi synové povraždili a celou tu zemi důkladně vykradli a vyrabovali. Prý to byla jen zasloužená pomsta, říkali.

Tohle není album požehnaného lidu, to je horor, uvědomil si nad těmi vzpomínkami Jákob. Ta podlá lest, kterou synové použili vůči knížeti a jeho synu – ačkoli zrovna já jsem se jmenoval Úskočný a v podvodech jsem byl dost zběhlý... Ovšem to vraždění, kterého se tu dopustili, to z nás v očích obyvatel jiných měst dělá vrahy, to se prostě nemělo stát...

Anebo tenhle syn, Juda: ten zas, po té co ovdověl, si pořídil dítě se svou vlastní snachou – nevěděl, že je to ona, převlékla se za prostitutku a vyžádala si od něj do zástavy jeho pečeti a hůl, než jí zaplatí (a zmizela). Když se po čase provalilo, že je Támar (tak se ta snacha jmenovala) těhotná, ačkoli je vdova a nemá manžela, přikázal ji Juda upálit – jenže když řekla, že je těhotná s majitelem tady tohoto pečeti a on ho poznal, vzal ten rozsudek rád honem zpět...

To není album, to je horor, opakoval si Jákob. K požehnání zkrátka někdy vede úzká a trnitá cesta, kterou nelze projít bez úhony, a jak tak

koukám na ten náš seriál průšvihů, je z něj zřejmé, že na tom trní a úhoně nikdy nejsme tak úplně bez viny. Ledaco se prostě nemělo stát...

Na dalších listech začínají obrázky milovaného Josefa. Tak moc milovaného, že mu Jákob nikdy neváhal dávat před ostatními přednost. I oblečením to vyjadřoval, dal mu ušít šaty, které nikdo jiný neměl (právě ty mu teď zkrvavené přinesli ukázat, jestli je náhodou nepoznává). A Josef si toho postavení užíval: "Zdál se mi sen," povídá jednou, "vázali jsme snopy a hele, vaše snopy se tomu mému klaněly." Konec snu, na fotce jsou jen otrávené výrazy Josefových bratrů.

"A ještě jeden sen," povídá jindy: "Viděl jsem dvanáct hvězd – to je zrovna tolik, jako je nás, to je ale náhodička – a jedenáct hvězd se mi klanělo, dokonce i slunce a měsíc." To už dopálilo i Jákoba ("to jako i matka a já se ti máme klanět?"), ale dopálilo ho to jen tak trochu, přece jen to byl jeho milovaný Josífek.

Sedmnáctiletý Josífek, který trávil čas se svými bratry a nepřestával na ně otci žalovat a donášet. Však bylo co, protože oni se toho, co jim Jákob říkal, moc nedrželi.

Jednou je kamsi vyslal pást ovce, a kdyby za nimi neposlal Josefa, ať mu o nich podá zprávu, ani by se nezjistilo, že šli úplně jinam. Josef se doptal domorodců a bratry našel. Už zdálky ho poznali, aby ne, ty jeho šaty se nedaly přehlédnout: "Á, mistr snů sem jde. Copak o nás zase doma navykládá?" A pak je to napadlo: "Když ho zabijeme, nepoví nic."

Na scéně teď upoutají pozornost zrovna ti dva, o kterých byla před chvílí nelichotivá řeč, totiž Juda (to je ten, co si pořídil dítě se snachou) a Ruben (to je ten, co spal s jednou z Jákobových žen). Nejdřív Ruben: "Kluci, Josef je náš brácha, přece ho nezabijeme! Hodme ho do vyschlé studny, ale jinak mu neublížujme." Ruben si umínil, že ho z té studny potom třeba nějak dostane a dopraví zase zpátky k otci.

Hned jak k nim Josef přišel, servali z něj ty jeho parádní hadry a hodili ho tedy do studny. Když tak ho zabijeme až pak, na to je času dost, teď si pojdme dát svačinu. Ruben u toho v tu chvíli nebyl, ale ozval se Juda: "Kluci, vždyť je to bratr, nezabíjejme ho. Co bychom tím získali? Prodejme ho do otroctví, zůstane živ a nám z toho kouká aspoň malý výdělek."

Udělal to tak. Karavana odvěkla Josefa do otroctví, zůstaly tu jen ty jeho šaty. Co s nimi? Porazili kozla, Josefovy šaty vyváleli v krvi a poslali domů Jákobovi: "Otče, nevíš, čím by to mohlo být? Nic víc jsme už nenašli, jen tohle, není to Josefovo?"

A bylo zle. I přišli všichni Jákobovi synové a dcery, aby ho utěšovali, on se však utěšit nedal: "Sestoupím za svým synem do podsvětí," naříkal. Najdou se v životě člověka takové bezútěšné chvíle, z nichž jako by nebylo úniku a nevíte, jak to přišlo a hlavně proč. Celé to kdysi začalo úsilím o požehnání: jenže Boží požehnání se nechová jako stoleček, co se na povel prostře. K požehnání vede někdy dost úzká a trnitá cesta, kterou nelze projít bez úhony. A když se člověk ohlédne, snadno zjistí, že jsme si na cestu toho trní sami nastlali až až. A co jsme neudělali my, to nám tam v dobrém či zlém úmyslu nanosili a nastražili naši bližní.

Příběhy praotců – těch, co u nich hledáme kořeny své víry – připomínají horor, který by se měl vysílat, až když děti spí. A přece u praotců hledáme ty kořeny. Ne kvůli kvalitám těch borců, nýbrž kvůli refrénu, který se tu mezi jednotlivými slokami opakuje a vrací: to se vždycky ujme slova Bůh a připomene, že pořád ještě platí, co nám slíbil.

K požehnání vede někdy dost úzká a trnitá cesta, kterou nelze projít bez úhony – ale zkuste se na to podívat z druhé strany: prodíráte-li se trním a dojdete-li úhony, není to hned katastrofa, možná to je hodně složitá cesta, která přece jen povede k požehnání (ujme-li se jí Bůh). Aspoň to říkají ty opakované připomínky, že na nás Bůh nezapomněl.

Mimochodem: Jákob do podsvětí za synem nešel, ono to bylo všechno jinak, protože se do toho včas vložil Bůh. Ještě se to strašlivě zašmodrchá, ale jedna stálice tu zůstane napořád: Boží věrnost.

Však taky u praotců nehledáme mravní vzory, nýbrž kořeny své víry, a ty tady – totiž v Boží věrnosti a milosrdenství – opravdu jsou.